

На зборах суддів Верховного Суду України

14 листопада 2011 року на зборах суддів Верховного Суду України було прийнято рішення з приводу ситуації, що склалася у зв'язку з поширенням заступником Генерального прокурора України, членом Вищої ради юстиції М. Гаврилюком інформації щодо порушення суддями Верховного Суду України присяги судді під час розгляду окремих кримінальних справ. Окрім взяття до відома інформації з цього приводу судді Верховного Суду України Петра Пилипчука було затверджено тексти звернень зборів суддів цього Суду до Генерального прокурора України та Вищої ради юстиції, які оприлюднені на офіційному веб-сайті Суду. Пропонуємо Вашій увазі текст рішення зборів.

Про ситуацію, що склалася у зв'язку з поширенням заступником Генерального прокурора України, членом Вищої ради юстиції М. Гаврилюком інформації щодо порушення суддями Верховного Суду України присяги судді під час розгляду окремих кримінальних справ

*Рішення зборів суддів Верховного Суду України
від 14 листопада 2011 року*

Заслухавши та обговоривши інформацію судді Верховного Суду України П.П. Пилипчука про ситуацію, яка склалася у зв'язку з поширенням заступником Генерального прокурора України М. Гаврилюком інформації щодо порушення суддями Верховного Суду України присяги судді під час розгляду окремих кримінальних справ, збори суддів Верховного Суду України вважають за необхідне констатувати.

7 листопада 2011 року заступник Генерального прокурора України, член Вищої ради юстиції М. Гаврилюк провів брифінг, на якому зробив публічну заяву про те, що за наявною в нього інформацією до Вищої ради юстиції надійшли звернення від народних депутатів України, в яких містяться дані про порушення присяги суддями Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України. М. Гаврилюк зазначив, що судді Верховного Суду України «змінити вироки 15 особам, що вчинили вкрай небезпечні для суспільства насильницькі злочини з корисливих мотивів (вбивства, зґвалтування). Абсолютно необґрунтовано та незаконно судді змінили злочинцям покарання з довічного позбавлення волі на строк 15 років». Крім того, М. Гаврилюк вказав на можливість звільнення суддів Верховного Суду України, причетних до прийняття зазначених судових рішень, з посади за порушення присяги судді і притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Правова оцінка М. Гаврилюком як заступником Генерального прокурора України та членом Вищої ради юстиції обґрунтованості та законності судових рішень Верховного Суду України, його висловлювання щодо

порушення суддями Верховного Суду України закону, зроблені до проведення в установленому законом порядку перевірки зазначених звернень народних депутатів України (тобто за відсутності будь-яких правових підстав), є порушенням визначених Конституцією, законами України та міжнародно-правовими актами гарантій незалежності суддівської діяльності, проявом незаконного втручання у здійснення правосуддя суддями Верховного Суду України, неправомірного впливу на них у зв'язку з виконанням професійних обов'язків.

Відповідно до частини першої статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Частинами першою та другою статті 126 Основного Закону України передбачено, що незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України. Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Основними елементами незалежності суддів відповідно до частини четвертої статті 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» є, зокрема, особливий порядок їх притягнення до дисциплінарної відповідальності, а також визначення відповідальності за прояви неповаги до суду або суддів. Згідно з частиною другою статті 83 цього Закону навіть скасування або зміна судового рішення (що не мало місця із судовими рішеннями, про які заявив на брифінгу заступник Генерального прокурора України, член Вищої ради юстиції М. Гаврилюк) не може тягнути дисциплінарної

відповідальності судді, який брав участь в його ухваленні, крім випадків, коли порушення було допущено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.

Тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, що поставлено в провину суддям Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України М. Гаврилюком, згідно з Рекомендацією CM/Res (2010)12 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухваленою 17 листопада 2010 року на 1098 засіданні заступників міністрів, не повинні бути приводом для цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості. Разом з тим, розгляд зазначених справ суддями Верховного Суду України здійснювався виключно на підставі чинного законодавства і за відсутності умисного порушення ними норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.

Як визначив Комітет міністрів Ради Європи у пункті 69 згаданої Рекомендації, дисциплінарне провадження щодо судді може бути ініційоване, якщо суддя не виконав свої обов'язки ефективно та належним чином. Такі провадження повинен проводити незалежний орган влади або суд із наданням гарантій справедливого судового розгляду і права на оскарження рішення та покарання. Дисциплінарні санкції мають бути пропорційними.

Конституція України (частина перша статті 34) гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань. Разом із тим, реалізацію цього права може бути обмежено в інтересах підтримання авторитету і неупередженості правосуддя. Натомість допущені на брифінгу 7 листопада 2011 року оцінки та висловлювання щодо правомірності рішень Верховного Суду України членом колегіального органу, покликаного якраз гарантувати незалежність та неупередженість суддів, М. Гаврилюком є такими, що завдають шкоди авторитету Верховного Суду України, дискредитують найвищий судовий орган держави, порушують правові засади діяльності Генеральної прокуратури України та Вищої ради юстиції.

Коментуючи рішення судів, виконавча та законодавча влада відповідно до пункту 18 Рекомендації CM/Res (2010)12 Комітету міністрів Ради Європи мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї. Їм також слід уникати дій, які можуть поставити під сумнів їхнє бажання виконувати рішення суддів, за винятком випадків, коли вони мають намір подати апеляцію.

Суддя не зобов'язаний давати жодних пояснень щодо суті справ, які перебувають у його провадженні,

крім випадків, установлених законом (частина друга статті 47 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Зобов'язання суддів надавати пояснення щодо суті справ, які перебували у їх провадженні, є втручанням у конституційно і законодавчо визначені гарантії незалежності суддів.

Пунктами 3 і 4 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року, встановлено, що судові органи володіють компетенцією стосовно всіх питань судового характеру і мають виняткове право вирішувати, чи входить передана їм справа до їхньої встановленої законом компетенції. Не повинно мати місця неправомірне чи несанкціоноване втручання в процес правосуддя, і судові рішення, винесені суддями, не підлягають перегляду. Цей принцип не перешкоджає здійснюваному відповідно до закону судовому перегляду чи пом'якшенню вироків, винесених судовими органами.

Підпунктом «d» пункту 2 принципу 1 Рекомендації № (94)12 «Незалежність, дієвість та роль суддів», ухваленої Комітетом міністрів Ради Європи на 518 засіданні заступників міністрів 13 жовтня 1994 року, визначено, що судді повинні приймати свої рішення цілком незалежно і мати змогу діяти без обмежень, без неправомочного впливу, підбурення, тиску, погроз, неправомочного прямого чи непрямого втручання, незалежно з чийого боку та з яких мотивів воно б не здійснювалось. У законі мають бути передбачені санкції проти осіб, які намагаються у такий спосіб впливати на суддів. Судді мають бути цілком вільними у винесенні неупередженого рішення у справі, яку вони розглядають, покладатись на своє внутрішнє переконання, власне тлумачення фактів та чинне законодавство. Судді не зобов'язані давати звіт щодо справ, які знаходяться в їх провадженні, ніякій особі, яка не належить до системи судової влади.

Враховуючи вищенаведене, а також положення пунктів 5 і 6 частини четвертої статті 47, керуючись частинами четвертою та шостою статті 116 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», збори суддів Верховного Суду України **вирішили:**

1. Інформацію судді Верховного Суду України П.П. Пилипчука про ситуацію, що склалася у зв'язку з поширенням заступником Генерального прокурора України М. Гаврилюком інформації про порушення суддями Верховного Суду України присяги судді під час розгляду окремих кримінальних справ взяти до відома.

2. Затвердити тексти звернень зборів суддів Верховного Суду України до Генерального прокурора України та Вищої ради юстиції (додаються).

3. Звернутися до Ради суддів України з проханням вжити передбачених законом заходів до забезпечення незалежності суддів Верховного Суду України.